

OPINNÄYTETYÖ

Tunnetaidot eläinavusteisesti

Kati Riesen

Yhteisöpedagogi
(210 op)

(5/2023)

TIIVISTELMÄ

Humanistinen ammattikorkeakoulu
Yhteisöpedagogi

Tekijät: Riesen Kati
Opinnäytetyön nimi: Tunnetaidot eläinavusteisesti
Sivumäärä: 43 ja 01 liitesivua
Työn ohjaaja: Munter Katja
Työn tilaaja: Apple Tree Ranch

Opinnäytetyöni aiheena on tunnetaidot eläinavusteisesti, jotka toteutetaan Apple Tree Ranch – yrityksessä. Tällä pyritään kehittämään kyseisen yrityksen toimintaa

Opinnäytetyön teoreettinen osa sisältää eläinavusteisuuden ja tunnetaitojen kuvailua. Tämä osa sisältää myös käyttämäni EASEL®-toimintamallin esittelyä.

Opinnäytetyöhön on käytetty esimerkkejä vuodesta 2007 kun yritys aloitti eläinavusteisen nuorisotyön. Haastattelin kolmea pitkäaikaista tunnetaitoihin erikoistunutta eläinavusteista ammattilaista, ja havainnoin nuorten toimimista Apple Tree Ranchilla. Näiden aineistojen kautta oli tarkoitus päästä kehittämään Apple Tree Ranchin toimintaa.

Haastattelun perusteella ammattilaiset kokivat, että tunnetaitojen kasvatus eläinavusteisesti on erittäin toimiva yhdistelmä. Tosin sekä ammattilaisten että eläinten koulutus työtapaan oli osittain puutteellista.

Havainnointien perusteella nuoret kokivat tunnetaitojen oppimisen eläinten avulla mieleiseksi, vaikka se ei ollutkaan aina helppoa.

Halusin kehittää tunnetaitoja eläinavusteisesti ja herättää ihmisten arvostusta tätä luontoa ja eläimiä kunnioittavaa menetelmää kohtaan.

Tämän opinnäytetyön teoreettinen perusta pohjautuu suurelta osin EASEL®-menetelmään, kokemukselliseen tunnetaitovalmennukseen. Tavoitteena on luoda nuorille uusi kokemus herättämällä heidän aistinsa ja luomalla turvallinen ilmapiiri tunteiden käsittelyyn.

Opinnäytetyöni kattaa lähes kaikki aiheet EASEL®-kokemuksien ja menetelmien näkökulmasta.

Asiasanat: animal-assisted therapy, emotional education, emotional skills

ABSTRACT

Humak University of Applied Sciences
Community Educator

Author: Riesen Kati
Title: Animal Assisted Social Emotional Learning
Number of Pages: 43 and 01 attachment pages
Supervisor: Munter Katja
Commissioned by: Apple Tree Ranch

The topic of my thesis is emotional skills in animal-assisted ways, which are implemented in Apple Tree Ranch. The purpose of this is to develop the activities of the company in question.

The theoretical part of the thesis includes a description of animal assistance and emotional skills. This section also includes an introduction to the EASEL® approach I use.

Examples have been used for the thesis since 2007 when the company started animal-assisted youth work. I interviewed three long-time animal-assisted professionals specializing in emotional skills and observed young people acting at Apple Tree Ranch. The purpose of these materials was to develop the operations of Apple Tree Ranch.

Based on the interview, the professionals felt that raising emotional skills with the help of animals is a very functional combination. However, the training of both professionals and animals in the way of working was partly deficient.

Based on observations, young people found learning emotional skills with the help of animals to their liking, although it was not always easy.

I wanted to develop emotional skills in an animal-assisted way and to arouse people's appreciation for this method of respecting nature and animals.

The theoretical basis of this thesis is largely based on the EASEL® method, experiential emotional skills coaching. The goal is to create a new experience for young people by awakening their senses and creating a safe atmosphere for processing emotions.

My thesis covers almost all topics from the perspective of EASEL® experiences and methods.

Keywords: animal-assisted therapy, emotional education, emotional skills

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ

ABSTRACT

1	JOHDANTO	5
2	ELÄINAVUSTEINEN TOIMINTA	7
	2.1 Apple Tree Ranch toimintaympäristönä	7
	2.2 Eläinavusteisuus	8
	2.3 Eläimet työssä	11
3	EASEL	15
	3.1 Kehitysvaiheet	19
	3.2 Tunneäly	23
	3.3 Vuorovaikutustaidot	24
4	TUNNETAIDOT	26
	4.1 Miten tunnetaitoja opitaan	26
	4.2 Tunnetaidot hyvinvoinnin perustana	27
	4.3 Tunnetaidot eläinavuseisesti	28
5	MENETELMÄT	29
6	ANALYYSI	32
	6.1 Eläinten mahdollistaminen ja nuorten tukeminen tunnetaidoissa	33
	6.2 Eläinavusteisen työn tulevaisuus	34
7	YHTEENVETO	35
8	POHDINTA	37
	LÄHTEET	40
	LIITTEET	43

1 JOHDANTO

Idea tähän opinnäytetyöhön syntyi halustani kehittää omaa yritystäni, Apple Tree Ranchia ja koen, että tämä opinnäytetyö on erittäin tärkeä. Toivon voivani tehdä tätä työtä vielä pitkään ja kehittyä myös tulevaisuudessa. Eläinavusteinen työ on aihe, joka on lähellä sydäntäni, ja suhtaudun siihen hyvin intohimoisesti.

Apple Tree Ranchilla, Siuntiossa harjoitetaan eläinavusteista tunnetaitovalmennusta. Toiminta perustuu EASEL®-menetelmään (experiential assisted social emotional learning).

Eläinavusteista tunnetaitotyöskentelyä ei ole tutkittu paljon ja EASEL®-menetelmä ei ole vielä hyvin tunnettu koulutusmuoto Suomessa. Olemme aina vähemmän vuorovaikutuksessa ihmisten kanssa ja samalla tunnetaitojen lisäämisen tarve kasvaa entisestään.

Opinnäytetyöni tutkimuskysymykset ovat, miten eläin vaikuttaa tunnetaitojen ja omien rajojen kehityksessä. Voiko eläinten lisääminen parantaa nuorten rajantuntemusta ja voimantuntoa.

Opinnäytetyöni auttaa Apple Tree Ranch-yritystä kehittämään toimintaansa.

Opinnäytetyöni tavoitteena on kuvata ja tutkia eläinavusteista työskentelyä ja raportoida siitä tekemäni havainnot. Havainnoinnin kuvaavat nuorten kokemuksia ja haastattelut antavat lisätietoa eläinavusteisen tunnevalmennuksen alan ammattilaisten nykyhetken tilanteesta.

Nyky-yhteiskunnan nuoriin kohdistamista valtavista paineista puhutaan paljon. Tämä muokkaa nuorten itsetunnon kehitystä, ja elämä on jatkuvaa tasapainoilua itsen ja muiden välillä. Kuinka paljon annamme itsemme ajatella itseämme ja kuinka paljon voimme elää vain muita varten.

Raisa Cacciatore kuvaa kirjassaan Aggression portaat (2010, 18-19), kuinka ihmiset eroavat suuresti toisistaan kyvyssä tunnistaa ja nauttia tunteistaan ja tuntemuksistaan. Sitä, mitä ei voi ymmärtää tai mistä ei voi keskustella toisen kanssa, on myös mahdotonta täysin hallita. Tunteet opetettavat. Tämän kautta voidaan kehittää empatiataitoja. Lisäksi joillakin ihmisillä on enemmän vaikeuksia hallita tunteitaan kuin toisilla. Siksi tunteet, itsetunnon kehittäminen sekä tunteiden tunnistaminen ja ilmaiseminen ovat tämän opinnäytetyön keskiössä.

Lähestymistavaksi valikoitui laadullinen tutkimus. Laadulliselle tutkimukselle

toteutustavaksi valikoitui nuorten havainnointi sekä eläinavusteisen työn ammattilaisten haastattelut. Koin tarpeelliseksi avata lukijalle myös käyttämäni menetelmää ja eläinavusteiselle työlle keskeisiä termejä.

Eläinavusteiselle tunnetaitokasvatukselle on ehdottomasti potentiaalia. Merkitykselliseksi koettu toiminta edesauttaa toimintaan sitoutumista ja tunnetaitojen sisäistämistä.

Eläinavusteisen toimijan ammattitaitoon kuuluu toiminnan monipuolinen ymmärtäminen niin arjessa kuin vaihtuvissa ympäristöissä.

Eläinavusteisessa työssä eläimet eivät ole itseisarvo, vaan yhdistelmä ammattilaisten ammattitaitoa ja osaamista eläinavusteisten toimintojen käytännön toteutuksessa. Eläinavusteisia interventioita toteutetaan kunkin ammatin teoreettisesta taustasta ja viitekehyksestä. Tässä työssä keskitytään aina ensin asiakkaan ja hänen tarpeisiinsa. (Latvala-Sillman 2018: 34; Nimer & Lundahl 2007: 225.)

Jokainen nuori kohdataan yksilöllisesti ja eläinavusteisuuden harjoite valikoidaan huolellisesti. On punnittava, tuoko eläinavusteisuus nuorelle sellaista etua, jota ei muuten saavuteta. Lisäksi valinnan tulee olla eettisesti järkevä ja pohdittava, onko asiakkaan ja eläimen kannalta turvallista ja eettisesti hyväksyttävää. (Kahilaniemi 2016:24.)

Eläimen läsnäolo on johtanut käyttäytymiseen, joka voi olla erilaista kuin mitä olisi tapahtunut, jos eläin ei olisi ollut läsnä. Toisin sanoen eläinten läsnäolo vaikuttaa ihmisen käyttäytymiseen ja heijastaa sitä. Uskon, että auttamalla ja tukemalla nuoria voimme parantaa koko yhteiskuntaa.

2 ELÄINAVUSTEINEN TOIMINTA

Tässä kappaleessa tulen käsittelemään eläinavusteista toimintaa yleisesti ja mitä kaikkea eläinavusteisuus voi olla. Menetelmiä on monenlaisia ja muutamia listataan tässä opinnäytetyössä, mutta keskityn menetelmään EASEL®-iin, jota olen jo käyttänyt vuodesta 2007. Koska Suomessa ei ole ammattimaisesti käytetty hevosia nuorisotyössä, hevosen käytölle ei ole vakiintunut yhtä nimitystä. Tästä syystä käytän termiä ”eläinavusteinen”.

2.1 Apple Tree Ranch toimintaympäristönä

Apple Tree Ranch on pienenä pysyttelevä perheyritys Siuntiossa, joka on perustettu vuonna 2004. Yritys tuottaa ja tarjoaa useita eri palveluita, joita ovat nuorisotyön menetelmät, erilaiset elämykset, työnohjausta ja eettistä hevosmiestaitoa.

Apple Tree Ranch haluaa viestiä asiakkaille ja yrityksen palveluista kiinnostuneille, että tunteita on mahdollista käsitellä turvallisessa ympäristössä siten, että turvallisuuden tunne on keskiössä. Yrityksen nettisivuilla mainitaan että, jokaisella ihmisellä ja eläimellä on oikeus saada kokea olevansa turvassa. Turvallisuuden tunteen syntymistä varten tarvitsemme kokemuksia kunnioitukseen ja luottamukseen perustavasta vuorovaikutuksesta. (Apple Tree Ranch 2023)

Apple Tree Ranchilla jokainen on tasavertainen ja saman arvoinen. Yritys toivoo, että jokainen voisi olla oma itsensä ja yritys pyrkii avoimeen kanssakäymiseen sekä jokaisen kannustamiseen ja tukemiseen. Yrityksen arvoja ovat turvallisuuden tunne, asiakaslähtöisyys ja tasa-arvo. (Apple Tree Ranch 2023)

Apple Tree Ranchilla on paljon asiakkaita eri lähtökohdistaja siksi myös salassapitovelvollisuus sekä lojaalisuus on osa yrityksen arvomaailmaa. Toisinaan asiakkaat voivat käydä läpi vaikeitakin tunteita ja siksi henkilökunta on opastettu arvostukseen, hienotunteisuuteen sekä salassapidon ja lojaaliuden arvoihin.

Asiakaspalautteet viestivät vahvasti positiivisia kokemuksia, joissa tuodaan esille elämysrikkaita hetkiä sekä voimaannuttavia tunteita. Onnistumisia Apple Tree Ranchilla on koettu paljon, mutta mieleenpainuvimpia ovat sellaiset hetket, joissa päästään työstämään vaikeita tunteita turvallisesti ja niin, että haasteiden voittaminen ei tunnu enää mahdottomalta. Nuorisotyössä toisinaan työskennellään haastavien nuorten kanssa, joilla voi olla esimerkiksi vihanhallintaongelmia tai seksuaalista hyväksikäyttöä. Hyvinvoinnin tukeminen ilon, leikin ja turvan kautta etenkin lasten ja nuorten kanssa on myös yrityksen omistajalle sydämenasia.

Apple Tree Ranchilla keskitytään edistämään ihmisen kykyä lukea ja ymmärtää eläimiä ja eläinten käyttäytymistä. Kaikki harjoitukset tähtäävät siihen, että vahvistetaan yhteistyötä ja todellista yhteyttä ihmisen ja eläimen välillä. Työskentely tapahtuu aina tietoisien läsnäolon, hoivan ja leikin kautta. Pelkoa tai aggressiota ei aktivoida missään vaiheessa. Näin stressitaso pysyy alhaisena niin eläimellä kuin ihmiselläkin – ja suorituskyky nousee huimasti.

Apple Tree Ranchilla pyritään edistämään hyvinvointia sekä vahvistamaan ihmisen ja eläimen kommunikaatiota. Tila on valittu kehittämisen kohteeksi toiminnan monipuolisuuden takia ja myös ajatuksella ”hioa timanttia”. Kun kaikki on hyvin, niin siitä on turvallista ja antoisaa ponnistaa ylös kirkastamaan ja vahvistamaan toimintaa kehittämällä samalla jotain uutta. Työskentely erilaisten eläinten kanssa voi tukea hyvinvointia monella osin. Eläimen kanssa työskentely voi olla apuna tunteiden ja traumojen käsittelyssä sekä lieventää stressiä. Työyhteisöissä työpäivän voivat kulua ilon ja naurun merkeissä, kun taas joskus joidenkin yksilötapaamisten tavoitteena on maadoittua ja pysähtyä hetkeen niin eläintä, kuin omia tunteita kuunnellen. Jokainen asiakaskohtaaminen on uniikki sekä ainutlaatuinen ja siitä Apple Tree Ranchilla pidetään kovasti kiinni.

2.2 Eläinavusteisuus

Eläimillä on positiivinen vaikutus ihmisiin monin tavoin. Eläinten kohtaaminen parantaa hyvinvointia ja voi vaikuttaa myönteisesti ihmisten toimintaan, itseluottamukseen, terveyteen ja vastuuntuntoon. Mutta eläimet voivat myös menestyksekkäästi tukea fyysisten ja psyykkisten ongelmien tai sairauksien kohdennettua hoitoa. (Deutsche Tierschutzverbund, 2019.)

Eläinavusteinen toiminta on kansainvälisesti suhteellisen uusi muoto, vaikka historiallisesti tarkastellen eläimet ovat olleet osa terveyden ja sairauden ymmärrystä ja hoitamista hyvin pitkään jo ennen kuin eläimiä on alettu kesyttämään työhön ja lemmikeiksi. Monissa muinaiskulttuureissa eläinten henkien on ajateltu parantavan ihmisten vaivoja ja sairauksia tai eläinten henget ovat toimineet parantajashamaanin työvälineinä. Osa tämänkaltaisista uskomuksista eläinten parantavaan voimaan on säilynyt edelleen.

Eläinavusteiset menetelmät ovat ihmisen terveyttä, hyvinvointia ja elämänlaatua edistävää toimintaa, jossa eläimellä on avustava tehtävä. (Hautamäki, Ramadan, Ranta, Haapala & Suomela-Markkanen 2018, 4.)

Tänä päivänä eläinten merkitys ihmisen hyvinvoinnille on todettu, ja sen myötä on myös syntynyt eläinavusteisia toimintamuotoja vapaaehtoistoiminnasta eläinavusteiseen psykoterapiaan. Toiminnan muoto määräytyy ohjaajan omasta koulutuksesta.

Vapaaehtoistoiminnan ehkä tunnetuimpia muotoja on kaverikoira ja lukukoira, jossa koirat ilahduttavat monesti jo pelkällä läsnäolollaan. Tutkimuksien mukaan koirien silittäminen vapautta endorfiineja ja laskee täten stressitasoa. (Fine 2001,97.)

Varsinkin ammatilliset menetelmät ovat enemmän kuin vain eläimen kanssa olemista tai silitelyä, vaikka näiden merkitys on toiminnassa merkityksellistä. Toiminta on aina tavoitteellista, koska tässä eläin toimii osana tavanomaista terapiaa, jonka tavoitteena on parantaa ihmisen fyysistä, kognitiivista ja sosiaalista toimintakykyä sekä tunnetaitoja. (Hautamäki, Ramadan, Ranta, Haapala & Suomela-Markkanen 2018.)

Sekä sosiaali-, että terapiapuolella kaikki eläinavusteiset toiminnat ovat yhä suosituimpia ja toiminnan kannalta eletään vahvaa nousua. Kaikesta huolimatta Suomi on kuitenkin monia muita maita jäljessä eläinavusteisen toiminnan hyödyntämisessä. Wienissä vuonna 2004 perustettu ESAAT – European Society for Animal Assisted Therapy on vanhin ja tärkein eurooppalainen kattojärjestö kaikille eläinavun parissa työskenteleville yhdistyksille. Sen olemassaolon aikana on luotu käytännöllisesti katsoen kaikki tällä hetkellä voimassa olevat ohjeet ja eritelmät hoitoeläinten koulutukselle ja käytölle, mikä takaa korkeimmat standardit. (European Society for Animal Assisted Therapy 2023.)

Eläin- ja luontoavusteinen työskentely voidaan perustella luonnon ymmärtämisen kyvyllä ja biofiliateorian näkemyksellä ihmisen kaipuusta yhteyteen luonnon kanssa ja halusta kiinnittää

huomio eläimiin sekä ymmärtää niiden käyttäytymistä ja viestintää. Biofilia tarkoittaa rakkautta luontoon ja kaikkeen elävään. Biofilian perusajatus on, että ihmisellä on synnynnäinen, geneettisesti juurtunut tarve ja viehtymys olla yhteydessä luontoon. Termi ei ole uusi, siitä vain puhutaan yllättävän vähän. Tietävästi sitä käytti ensimmäisenä sosiaalipsykologi Erich Fromm 1960-luvulla, ja käsitteen popularisoi pari vuosikymmentä myöhemmin kuuluisa biologi Edward Wilson. Poikkitieteellistä, lääketieteellisiin faktoihin pohjaavaa teoriaa on tutkittu laajalti ja sovellettu maailmalla hyvin tuloksin etupäässä sairaala-arkkitehtuurissa. (Heiskanen 2016)

“Biophilia, if it exists, and I believe it exists, is the innately emotional affiliation of human beings to other living organisms.”

— E. O. Wilson, 1984

Eläinavusteinen työskentely perustuu usein Wilsonin näkemykseen, jossa ihmisellä on vahva sisäsyntyinen kaipuu yhteyteen luonnon kanssa ja taipumus kiinnittää huomio eläimiin ja taivoite ymmärtää heitä kokonaisvaltaisesti. Viimeisten tuhansien yhteisten vuosien aikana, jotka olemme viettäneet maatilaeläintemme kanssa, niin meidän kaikkien aivot ovat muovautuneet ymmärtämään toisiamme. Voidaan ajatella, että eläinavusteinen työskentely on tehokas juuri näiden eläinten kanssa, koska he ovat riittävän samanlaisia synnyttääkseen ihmisessä positiivisia tunteita ja sosiaalista kanssakäymistä, mutta samalla riittävän erilaisia tuntuakseen sosiaalisesti vaarattomilta. (Louhi-Lehtiö, 2008.)

Nykyisin erilaisten eläinavusteisten menetelmien käsitteellinen määrittely alkaa olla monimutkaista. Kansainvälisessä kirjallisuudessa erilaiset tavat toimia eläimen kanssa ihmisen hyvinvointia tukevasti luetaan osaksi sateenvarjokäsitettä eläinavusteinen interventio (Animal Assisted Interventions AAI). Eläinavusteinen interventio on mikä tahansa prosessi, jossa eläin on osana ihmisen fyysistä, sosiaalista, emotionaalista ja/tai tiedollista hyvinvointia edistävää toimintaa. Eläinavusteisen intervention asiakkaana voi olla yksilö tai ryhmä ja se voidaan toteuttaa monenlaisissa ympäristöissä erilaisten eläinten kanssa. (Kruger & Serpell 2010, 33-48.)

Eläinavusteiset iinterventiot jaetaan

- eläinavusteiseen terapiaan (Animal Assisted Therapy, AAT)
 - toimintaan (Animal Assisted Action, AAA)
 - kasvatukseen (Animal Assisted Pedagogy, AAP)
 - eläinavusteinen sosiaalityö (Animal Assisted Social Work, AASW)
- (International Association of Human-Animal Interaction 2015.)

Eläinavusteinen toiminta (AAA) on usein vapaaehtoisten toteuttamaa eikä siihen yleensä liity yksilöllisiä tavoitteita, kuten terapiaan ja kasvatukseen. Esimerkiksi vapaaehtoisten sairaaloissa toteuttama kaverikoiratoiminta on eläinavusteista toimintaa, jonka tarkoituksena on ilon ja mielihyvän tuottaminen ja elämänlaadun parantaminen. Eläinavusteinen kasvatus tai pedagogiikka (AAP) taas on ammattipedagogin tuottama tavoitteellinen interventio, jossa pyritään edistämään tiedollisia valmiuksia tai oppimista eläinavusteisesti. Eläinavusteisen terapian (AAT) toteuttaja puolestaan on terveydenhuollon ammattihenkilö ja terapiatoiminta on suunnitelmallista, päämääräorientoitunutta ja strukturoitua. Eläinavusteisen terapian tavoitteena on tukea yksilön fyysistä, kognitiivista ja sosiaalista toimintakykyä sekä tunnetaitoja. Intervention asiakkaalla on yleensä diagnoosi, jonka hoitona eläinavusteinen terapia toimii. (Ikäheimo 2015, 1.) Apple Tree Ranchilla ei tehdä varsinaista terapiaa, mutta eläinavusteinen toiminta on AAT alaista, missä vahvistetaan nuoren tunnetaitoja.

Kaikessa yksinkertaisuudessa eläinavusteinen toiminta on kaikkea missä ollaan ohjaajan kanssa eläimen läheisyydessä. Kysy on vuorovaikutuksesta ja siitä mitä tapahtuu, kun ihminen kohtaa aidosti toisen. Eläinten kanssa toimimisen sosiaalisuutta edistävä, rentouttava ja mielihyvää tuova vaikutus on edelleen eläinavusteisten menetelmien keskeinen tekijä.

2.3 Eläimet työssä

Eläinten kiinnostava käyttäytyminen viittaa havaintomuotoihin, jotka ylittävät meille tunnetut aistit ja nykypäivän tieteellisen ymmärryksen. Niitä kutsutaan yliluonnollisiksi tai paranormaaleiksi. Sheldrake jakaa ne telepatiaan, poikkeukselliseen suuntavaistoon ja tapahtumien ennakoointiin. (Sheldrake 2007, 163-204)

Koirat ja hevoset lienevät yleisimmät eläinlajit eläinavusteisiin palveluihin, mutta eläimiä löytyy todella useasta lajista. Erirotuiset, -kokoiset, -lajiset ja -ikäiset eläimet täydentävät mainiosti toisiaan. Kun työskennellään sosiaalisten laumaeläinlajien kanssa, niin on hyvä muistaa, että niillä on synnynnäiset edellytykset kommunikoida ja toimia yhdessä ihmisen kanssa, viihtyä työssään ja auttaa vuorovaikutustaitojen oppimisessa.

Toisin kuin avustajakoirat, terapiakoiria ei ole erityisesti koulutettu yhdelle potilaalle. Pikemminkin he muodostavat tiimin ammattiterapeuttien kanssa. Koira täydentää ja vaikuttaa positiivisesti hoitoon, mutta ei voi korvata sitä. Esimerkiksi koirien kohtaaminen, kommunikointi ja kontaktit voivat alentaa verenpainetta ja vähentää stressiä. Nelijalkaiset ystävät eivät tuomitse, eivät aseta odotuksia ihmisille, eivät syytä ja ota kaikkia sellaisina kuin he ovat.

Koirat havaitsevat tunnelmia ja tunteita kritisoidakseen niitä tai antamalla hyvää tarkoittavia neuvoja. Tällä tavoin ne välittävät myötätuntoa, lämpöä ja turvallisuutta. Lisäksi "halaushormoni" oksitosiini vapautuu, kun silitämme koiria. He ottavat yhteyttä ihmisiin, leikkivät heidän kanssaan ja antavat heille rakastavaa huomiota. Tämä voi merkittävästi edistää hoidon onnistumista.

Hevoset ovat olleet pitkään tuttuja terapiaeläimiä ratsastusterapian muodossa ja noin sanottu turpaterapia on tullut vasta viime vuosina virallisesti esiin, vaikka menetelmää on käytetty tiedostamattakin lähes aina. Hevosen koko, voima ja fyysinen läsnäolo tekevät ihmisistä tietoisempia mitä aisteja on. Hevosterapia on tarkoitettu kaikille, jotka tuntevat olonsa masentuneeksi, pelokkaaksi tai eksyneeksi. Kaikille niille, jotka osaavat selviytyä tulevan päivän paineesta. (Sheldrake 2007, 105-107.)

Eläinavusteisessa toiminnassa, eläintä ei koskaan käytetä hyväksi esim. rauhoittamaan hermostunutta ihmistä. Ohjaaja ja ohjattava ensin tutkivat yhdessä ko. tunnetilaa ja sitä, mitä se kertoo ohjattavalle ja miten siihen tulisi suhtautua. Sitten voidaan opetella erilaisia keinoja itsensä rauhoittamiseen ja vasta sen jälkeen päästään työskentelemään eläimen kanssa. Eläinavusteinen toiminta katsoo niin ihmisille kuin eläimillekin terapeuttiseksi ja eettiseksi ainoastaan hoivan, etsimisen/tutkimisen ja leikin aktivoimisen. Pelon tai aggression aiheuttaminen olisi sekä epäeettistä että turvallisuusriski. Asiakkaalle ei ole hyödyksi oppia säätelemään omia tunnetilojaan eläimen varassa myöskään siksi, että ohjaajan eläintyöpari ei ole asiakkaalla "käytettävissä" arjen eri tilanteissa. (Louhi-Lehtiö, 2008.)

Eläinavusteisessa tunnetaito- ja valmennuksessa kaiken toiminnan tulisi perustua vapaaehtoisuuteen sekä ihmisen että eläimen osalta. Eläimet työskentelevät pääsääntöisesti vapaana, hevonen esimerkiksi isolla aidatulla alueella ulkona tai maneesissa, jolloin sillä on vapaus liittyä yhteen ihmisen kanssa tai poistua paikalta. Eläintä ei pidetä kiinni tai pakoteta mihinkään vastoin tahtoaan. Näissä puitteissa ohjattava oppii rakentamaan vuorovaikutussuhteen eläimeen, sillä tavoin, että suhteeseen liittyy molemminpuolinen kunnioitus, luottamus ja välittäminen. Eläin ja ihminen ovat kumpikin tässä suhteessa tasavertaisia ja vastaavat vuorovaikutuksessa molemmat omasta osuudestaan, omasta viidestäkymmenestä prosentista. Eläimet ratkaisevat itse kenen kanssa työskentelevät ja kuinka pitkään yhtäjaksoisesti. Eihän toista ihmistäkään voi pakottaa leikkimään. Leikin luominen ja esim. seikkailuradan rakentaminen eläintyöparin kanssa avaa ohjattavalle harjoitteisiin lisää tasoja metaforien, symboliikan ja narratiivisen työskenteilyn kautta. Hevosen tai koiran hyvänä pitäminen sen ehdoilla, ilman että haluaa itselleen jotakin vastineeksi, vaatii oman mielen tietoista tyhjentämistä ja omien halujen laittamista sivuun. Kun eläin sitten varovasti rapsuttaa takaisin ja vapaaehtoisesti ryhtyy yhteiseen leikkiin, kokemus on poikkeuksetta palkitseva.

Eläinavusteisessa tunnetaito- ja valmennuksessa eläimen ja ihmisen välisen suhteen rakentaminen alkaa tutustumisesta, etenee hoivan kautta etsimisleikkeihin ja lopulta vapaaseen leikkiin. Suhteen rakentamisen prosessi etenee seuraavien välitavoitteiden kautta:

□ Tietoinen läsnäolo ja kohtaaminen

Pysähdytään hetkeksi ennen kuin lähestytään eläimiä välttämällä näin ennakkosenteita. Tämä voi tapahtua mindfulness harjoituksella, seisomalla silmät kiinni yhden hengityksen ajan, tai vain olemalla hetki.

□ Kunnioitus

Pidetään huolta omista ja eläimen rajoista lähestymällä eläintä vain niin paljon kuin se tuntuu itselle hyvältä mutta kuitenkin sen verran kaukana eläimestä, ettemme koske sitä.

□ Kommunikaatio

Meillä on velvollisuus yrittää ymmärtää eläintä, koska sekin yrittää aina ymmärtää meitä. Yritys riittää.

□ Luottamus ja hoiva

Luottamus syntyy ja vahvistuu ajan myötä. Vasta kun jonkin tason luottamus on rakennettu, niin vasta silloin hoiva tuntuu molemmille hyvältä.

□ Etsiminen ja leikki

Huumorintajun näyttäminen ja heittäytyminen vaatii luottamusta ja turvaa molemmilta osapuolilta. Asiakkaan, ohjaajan ja eläintyöparin prosessin tavoite on rakentaa sellainen suhde, että vapaa leikki tulee mahdolliseksi. Leikin onnistumiselle välttämättömät elementit ovat kaikilla nisäkkäillä samanlaiset: yhteinen sopimus, yhteistyö, reilun pelin sääntöjen noudattaminen, roolien vuorottelu, luottamus, keskittyminen ja neuvottelu ongelmatilanteissa.

□ Ansaistu laumanjohtajuus

Tämä tarkoittaa dominoivan johtajuuden sijaan yhdessä rinnakkain kulkemista, jossa molemmilla on oikeus tulla kuulluksi ja velvollisuus tilanteen mukaan ottaa vastuu siitä mitä seuraavaksi tehdään.

Oma näkemyksiä vuosien varrella on, että eläinlajilla ei niinkään ole väliä sillä he ovat kaikki yksilöitä. Esimerkiksi joku asiakas saattaa yleisesti pelätä hevosia, mutta valitsee kuitenkin meidän eläinlaumastamme hevosen, koska tämä yksilö näyttää todella lempeältä.

Me ohjaajat olemme kukin erilaisia, niin sukupuolen, iän kuin taustojemme ja ammattiemme suhteen. Meitä yhdistää halu tuoda iloa ihmisille eläintemme kautta. Eläinavusteisessa työssä on erityisen tärkeää, että ohjaaja osaa tulkita myös apunaan käyttämäänsä eläintä ja lukea sen merkkejä. Eläinten tulee saada levätä tai niillä tulee olla tila, johon ne voivat vetäytyä halutessaan olla yksin. Ohjaajan ja työparin suhde on keskeinen vaikuttavuustekijä.

3 EASEL

EASEL® nimitys tulee sanoista Experiential Social Emotional Learning, jotka voi suomentaa sanoiksi kokemuksellinen tunnetaitovalmennus.

”Kuka minä olen ja mitä tapahtuu, kun tulen vuorovaikutukseen toisen kanssa” on menetelmän keskeinen kysymys.

Seuraavaksi kerron EASELin teoreettisesta viitekehyksestä.

Humanistinen ihmiskäsitys

Humanistinen ihmiskäsitys korostaa ihmisen yksilöllisyyttä, ainutkertaisuutta ja vastuullisuutta, hyvää tahtoa, hyvyttä, luovuutta sekä kykyä kasvuun ja kehittymiseen. Humanistisen ihmiskäsityksen mukaan ihminen on vapaa, itseohjautuva ja tavoitteellinen. Ihminen luottaa omiin kehitysmahdollisuuksiinsa ja tarvitsee huomiota ja rakkautta kehittyäkseen. Vapaus sisältää myös vastuun itsestä ja valinnoista. Humanistinen ihmiskäsitys painottaa siis ihmisyyttä, yksilön ainutlaatuisuutta, elämän merkityksellisyyttä ja laatua sekä yksilön valinnan vapautta. (Rauhala 2009, 16-21.)

Sosiaalikonstruktionistinen oppimiskäsitys

Sosiaalikonstruktionistinen oppimiskäsitys on yleisnimi erilaisille tutkimussuunnille, joiden taustaolemuksena on tiedon sosiaalinen rakentuminen. Se on kielellisten lähestymistapojen viitekehys. Sosiaalinen konstruktionismi tarkastelee yhteisöllisen todellisuuden ja merkitysten rakentumista. Sen perusoletus on, että todellisuus on kielessä. Kieli luo ja muokkaa todellisuutta. Toisin sanoen todellisuus muotoutuu puheessa ja kanssa käymisessä. Sosiaalinen todellisuus rakentuu sosiaalisessa, kielellisessä vuorovaikutuksessa. Kanssakäyminen jaksottuu tilanteiksi,

jotka määrittelevät, miten asiat tulkitaan, mikä on olennaista, sopivaa ja mihin voi pyrkiä. Tilanteessa käytetyt puheenvuorot ohjaavat ja muuntavat tilannetta, jokainen puheenvuoro vastaa johonkin edeltäneeseen, lisää jotain, jättää tilaa jollekin, ennustaa jotain, kohdistuu jollekin ja kertoo jatain puhujasta. Sanojen merkityksestä neuvotellaan ja sovitaan, kieli on suhteellinen, käyttäjistään riippuvainen, tilannesidonnainen, seurauksia tuottava ja sosiaalisen elämän kannalta merkityksellinen tekijä. (Berger & Luckman 1994.)

Itsemääräämisteoria

Itsemääräämisteoria, Self-Determination Theory, on vaikuttanut merkittävästi työmenetelmääni. Teorian mukaan ihmisellä on kolme psykologista perustarvetta; yhteys toisiin ja kompetenssi. Ihmisellä on tarve olla itsenäinen toiminnassaan. Itsenäisyys ja tunne omasta pätevyydestä lisäävät sisäistä motivaatiota. (Louhi-Lehtiö 2012).

Ihminen haluaa itse säädellä toimintaansa ja välttää ulkopuolista kontrollia. Ihminen tahtoo saada sopivia haasteita ja kokea olevansa pätevä toiminnassaan. Hän haluaa kokea turvallisuuden ja yhteenkuuluvuuden tunteita. Autonomia, pätevyys ja sosiaalinen yhteenkuuluvuuden tunne ovat perustarpeita, joita ihminen pyrkii tyydyttämään. Ne ohjaavat myös motivaatiota. Autonomia ja pätevyyden sekä yhteenkuuluvuuden tunteet lisäävät sisäistä motivaatiota ja toimintaan sitoutumista. Niitä heikentävät tekijät vaikuttavat negatiivisesti sisäiseen motivaatioon, jolloin yksilön sisäinen eheys ja hyvinvointi voivat vähentyä. Tämä voi johtaa paitsi ulkoisten motivaatiotekijöiden vahvistumiseen, myös motivaatioon, joka tarkoittaa motivaation puuttumista. (Ryan & Deci 2000, 68-78.)

Kokemuksellinen oppiminen

Kokemuksellisen oppimisen juuret ulottuvat jo 1930-luvulle kasvatustieteilijä John Deweyhin, jossa ympäristön ja orgaanin välinen jatkuva vuorovaikutus pyrkii aktiivisella toiminnallaan ja valinnoillaan sekä sopeutumaan ympäristöönsä että sopeuttamaan ympäristöään omien tarpeiden mukaisesti. Kokemuksellisen oppimisen mallia on kuitenkin pidemmälle kehittänyt David Kolb. Hänen näkemyksessään painottuu kokemusten, elämysten ja itsereflektion merkitys oppimisprosessissa.

Dialogisuus

Dialogisuudella tarkoittaa tasavertaista vuoropuhelua. Se on hetki, jossa rakennetaan uusi tasavertainen ymmärrys jostain aiheesta. Dialogi viittaa keskusteluun ja tiedon luomiseen. (Aarnio 1999.) Tämä voidaan oppia tietoisesti, mikä tarkoittaa sen toiminnan tarkkailua, tutkimista, arviointia ja säätelyä keskustelun aikana.

Ratkaisukeskeinen ajattelu

Ratkaisukeskeisen ajattelun mukanaan tuoma voimavarojen, vahvuuksien ja ihmisten omien arvojen kunnioitus luo pohjaa toiveikkuudelle, tulevaisuuteen orientoitumiselle ja muutoksen mahdollisuudelle sen sijaa, että keskitytään konfliktien syiden ja seurausten tarkasteluun. Tämä ei kuitenkaan sulje pois tunteiden tarkastelua. (Järvinen & Luhtaniemi 2013, 19-21.)

Narratiivisuus

Suomeksi narratiivisuus tarkoittaa kerrontaa tai kerrontaa. Tarina on tapahtumarakenne, joka vastaa kysymykseen tapahtuneesta. (Heikkinen 2015, 151.) Narratiivit voivat olla suullisia tai kirjallisia. Tarina, jossa on alku, keskikohta ja loppu. Tarinoita voidaan käyttää myös työvälineinä. Harjoituksia voidaan tehdä asiakkaiden kanssa, jotta asiakkaat voivat kirjoittaa omia tarinoitaan tai kertoa ne suullisesti. Tämä voi olla fiktiivinen tarina tai kuvaus asiakkaan omasta elämäntilanteesta. Asiakas voi ulkoistaa vaikeita elämäntilanteita tarinoiden kautta. (Kahiniemi 2016, 110.)

Sosiodynaaminen ohjaus

Sosiodynaamisessa ohjauksessa korostetaan yksilön aktiivisuutta oppimisen yhteisöllisyyttä, mielikuvien merkitystä sekä yksilöllisiä ja yhteisöllisiä merkitysrakenteita (Peavy 2006, 13.)

Termi sosiodynaaminen muodostuu kahdesta kreikan kielen kantasana "sosio" ja "dynamico". Sosio tarkoittaa käännettynä yhdessä. Dynamico tarkoittaa jatkuvaa muutosta. Peavyn mukaan ihminen on jatkuvassa muutoksessa oleva olento, joka parhaimmillaan saavuttaa kokonaisvaltaisen tasapainon yhteydessä toisten ihmisten kanssa.

*“The person is not the problem,
the problem is the problem.”*

(R. Vance Peavy)

Mindfulness

Voi helposti käydä niin, että elämän positiiviset asiat jäävät melkein huomiotta ja negatiiviset asiat helposti huomaamatta. Mindfulness voi auttaa tässä. Mindfulnessin avulla voit rauhassa tutkia ja nimetä omia (ehkä piilotettuja) tunteitasi. Sen avulla voit murtautua haitallisista, negatiivisista ajatussilmukaista ja oppia uuden, positiivisemmän ajattelutavan. Parhaimmillaan mindfulness voi parantaa ihmisen yleistä terveyttä ja vähentää masennusta ja ahdistusta. Hyväksymisen ja tietoisuuden läsnäolo auttaa hallitsemaan paremmin kehon ja mielen emotionaalisia reaktioita.

Nämä vaikutukset perustuvat siihen tosiasiaan, että kun mieli ja keho toimivat yhdessä, Lisääntynyt stressinhallinta ja kyky rentoutua. Itsesi hyväksyminen sellaisena kuin olet, voi auttaa sinua rentoutumaan. Tämä auttaa toipumaan. Elämän ilon uudelleen löytäminen ja ihmissuhteiden parantaminen (Pennanen 2018.)

Elämyspedagogiikka

Elämyspedagogiikka on hyvin moninainen käsite. Kyseessä on toiminnallinen menetelmä, jolla pyritään kasvatuksellisuuteen ja opetuksellisuuteen. Jokainen ihminen kokee elämykset eri tavalla ja elämysten kirjo onkin hyvin laaja. Elämyksen merkityksellisyyden jokainen henkilö määrittelee itse, eikä elämys aina tarkoita suurta ja mullistavaa kokemusta. Pienelläkin elämyksellä voi olla suuri vaikutus, sillä koettu kokemus on aina ihmisestä itsestään lähtevää oivaltamista ja oppimista. Elämyspedagogiikkaa kuvastaa hyvin kolme oppimisen aluetta. Ne ovat pää, sydän ja käsi. Nämä kuvaavat myös kolmea erilaista tapaa oppia psyykkisen,

sosiaalisen ja fyysisen ulottuvuuksien myötä. Elämys voidaan lokeroida monitasoisesti: ajatuk-
sena, tunteena, vaikutuksena, kokemisena, tai oppimisena. Elämyspedagogiikka tarjoaa ihmi-
selle enemmän kuin yhden tavan oppia ja pyrkii korostamaan aistien ja tunteiden merkityksel-
lisyyttä. (Karppinen 2007, 75–79.)

3.1 Kehitysvaiheet

EASEL® perustuu näkemykseen, että selvittämättömiä psykososiaalisen kehitysvaiheiden
haasteita voidaan myöhemminkin työstää toimivammiksi myönteisissä ihmissuhteissa saata-
vien korjaavien kokemusten avulla. Eläinavusteiset vuorovaikutusharjoitukset etenevät portait-
tain psykososiaalisten kehitysvaiheiden läpi ohjattavan ikätasoon saakka. ((Louhi-Lehtiö,
2008.)

Vauvaikä

Vauvaiän kehitystehtävänä on perusluottamus ja vastakohtana epäluottamus. Voimana toivo,
jossa vastakohtana itseensä käpertyminen

Lapsen ensimmäisen ikävuoden aikana syntyy perusluottamus eli perusturvallisuus varhaisen
vuorovaikutuksen synnyttämässä kiintymyssuhteessa. Äärettömän tärkeää on, että lapsi kokee
olevansa turvassa. Kun lapsi vuo luottaa muihin, hän luottaa myös itseensä. Jos lapsen tarpeita
ei tyydytetä ja hän joutuu kokemaan hylkäämistä ja turvattomuutta, hän perusluottamuksensa
järkkyy. (Dunderfelt 2011,238-239.)

Toivo on kestävää uskoa siihen, että syvät toiveet täyttyvät. Perustarpeiden tyydyttymättömyys
voi johtaa itseensä käpertymiseen, jonka järkyttävin ilmentymä on lapsuuden autismi. (Dun-
derfelt 2011,239.)

Kaikki eläinavusteinen toiminta alkaa luottamuksen rakentamisesta ohjaajan ja ohjattavan vä-
lillä. Ollaan tässä ja nyt ja tarjotaan nuorelle tila, jossa saa ohjaajan huomion ja läsnäolon omak-
seen kokonaan. Tilalle tuleessa, siirrytään saunatupaan, jossa hän saa halutessa kertoa kuulumi-
set ja fiilikset yleensäkin. Ohjaaja kuulee viestit sanojen takaa ja tiedostaa mikä harjoitus voisi

olla sen hetkiseen tilanteeseen turvallinen ja rakentava. Usein mukana on myös koira, jolla on tässä kohdassa ainoana tehtävänä alentaa stressitasoa olemalla vain paikalla.

Varhaislapsuus

Varhaislapsuuden kehitystehtävä on itsenäisyys ja rohkeus, ja vastakohtina häpeä, epäily. Voimana on tahto, jonka vastakohtana pakonomaisuus.

Tämä kehitysvaihe on yksilöllisyyden heräämisen aikaa, jolloin lapsen itsenäisyyden tunteen perusta muodostuu. Sen myötä syntyy myös häpeää ja epäilyjä omassa pahuudesta ja huonoudesta. Varhaisen kiintymyssuhteen aikuisten asema on tärkeä lapsen itsetunnon kehittämisessä. (Dunderfelt 2011, 238.)

Eriksonin mukaan tahto on vapaata toimintaa ja itsekontrollia huolimatta häpeän tai epäilyn tunteista. Toiminnasta tulee pakonomaista, jos siihen liittyy rangaistuksen pelkoa tai joustamattomaa itsekontrollia. (Dunderfelt 2011, 238.)

Yhtenä eläinavusteisena harjoituksena voidaan tässä mennä seuraamaan hevoslaumaa. Katsoa kuinka kaikki ovat hevosia mutta samalla myös yksilöitä. Joskus saatan samalla kertoa yhden lempimetaforan karhusta, joka kuvastaa sitä, miten yksilöllisesti ihmiset reagoivat erilaisiin yllättäviin tilanteisiin, reaktioihin vaikuttavat arvot, asenteet, uskomukset ja aikaisemmat kokemukset. Luontokuvaaja on innoissaan kohdatessaan karhun metsässä ja ryhtyy tarkkailemaan ja kuvaamaan sitä mahdollisimman läheltä. Mummo sen sijaan säikähtää pahanpäiväisesti ja paistaa marjakorinsa metsään rynnäten karkuun tai jähmettyen pelosta. Molempien tavat toimia ovat heille loogiset ja järkevät, koska niihin liittyvät heidän asenteensa, arvonsa, uskomuksensa ja mahdollisesti aikaisemmat kokemuksensa karhua kohtaan.

Leikki-ikä

Leikki-ikä kehitystehtävänä on aloitteisuus, jonka vastakohtana on syyllisyys. Voimana on määrätietoisuus ja vastakohtana estoisuus.

Tässä kehitystehtävässä lapsi sisäistää ympäristön normeja, sääntöjä ja käyttäytymistapoja; moraalitietoisuus alkaa kehittyä. Lapsi arvioi itseään aloitteisuus – syyllisyys - ulottuvuudella sisältäen tu-

levien voimien ja ympäristön välisessä jännitteessä. Keskeiseksi nousee, miten lapsi ottaa ulkomaailman kiellot ja käskyt oman temperamenttinsa mukaan vastaan. Mielihyvän tyydyttämisen siirtäminen, pettymyksen sietokyky, itsehillintä ja omantunnon kehittyminen sisältyvät tähän kehitysvaiheeseen. (Dunderfelt 2011, 237-238)

Määrätietoisuus tarkoittaa sitä, että lapsi pystyy leikkimielisesti kuvittelemaan ja tahtonsa avulla toteuttamaan päämääriään ja suunnitelmiaan ilman syyllisyyden ja rankaisemisen pelkoa. Estoisuutta tarvitaan elämässä, mutta liiallisena se alkaa jarruttaa toimintaa. Estoisuus voi aiheuttaa sen, että määrittelemättömän uhan pelossa lapsi rankaisee itseään tai tuntee syyllisyyttä. (Dunderfelt 2011, 238.)

Tilan eläimet ovat kaikki lajistaan riippumatta, koulutettuja työpareja. Yksi ensimmäisistä työkaluista on STOP-merkki, jonka ihminen voi osoittaa eläimellä ojentamalla kätensä eteen. Silloin eläin (oli se sitten hevonen, lammas tai koira) pysähtyy. Tämä opettaa nuorelle omista rajoistaan. Eläinavusteisen toiminnan päämääränä on kohtaaminen ja suhteen rakentaminen. Kerron, että vuorovaikutustilanteissa toimittiin aina 50% - 50% periaatteella, jolloin molemmat osapuolet huolehtivat kanssakäymisessä omasta 50%:n osuudestaan eli kumpikin kunnioittaa toisen rajoja. Koskettamiseen oli aina saatava lupa.

Kouluikä

Kouluiän kehitystehtävä on ahkeruus ja pystyvyys, jonka vastakohtana alemmuudentunne. Voimana on osaavuus ja vastakohtana tylsistyminen. Tämän kehitysvaiheen tärkeät tekijät ovat koulu ja kaveripiiri harrastuksineen. Lapsi pursuaa energiaa ja luovuutta. Perussuhtautuminen työhön syntyy. Oleellista on riittävän rakentavan palautteen saaminen ja oman pystyvyyden ja erinomaisuuden kokemuksen rakentuminen. Myös turhautumisen ja pettymyksen kokemuksia tarvitaan; ympärillä oleva yhteisö ei hyväksy ihmisen kaikkia puolia. Jatkuvat epäonnistumiset lisäävät alemmuudentunnetta. Onnistumisen kokemukset motivoivat ponnistelemaan eteenpäin. Onnistuessaan lapsi rupeaa luottamaan omiin kykyihinsä. (Dunderfelt 2011, 237.)

Osaavuus on omien kykyjen ja älykkyyden sujuvaa käyttöä ilman alemmuudentunnetta. Jos lapsen omaehtoinen toiminta tyrehdytetään liian voimakkaasti tai rakkaudettomasti, on vaarana tylsistyminen. (Dunderfelt 2011, 237.)

Tässä kohtaan nuorella on jo valittuna tuttu eläinpari, jonka kanssa on syntynyt jonkinlainen luottamussuhde. Nuorelle voidaan antaa harja kehottaen keskittymään harjaamaan tietoisesti eläimen tarpeita ja toiveita kuunnellen. Tämän jälkeen nuori voi pyytää eläintä seuraamaan vapaana häntä. Jos eläimen tai nuoren luottamus toista kohtaan ei ole vielä vahvaa, niin eläin ei lähde seuraamaan. Yleensä pieni keskustelu senhetkisestä tunteesta ratkaisee tilanteen ja seuraaminen onnistuu.

Nuoruus

Nuoruusiän kehitystehtävänä on identiteetti, jonka vastakohtana roolihajannaisuus. Voimana on uskollisuus ja vastakohtana syrjäytyminen.

Murrosiässä sisäisten voimien kasvaminen ja yksilöllisyyden tunteen vahvistuminen saavat ihmisen etsimään itseään. Hän kokeilee erilaisia rooleja ottamalla mallia vanhemmistaan ja ympäristöstään. Yksilöllisyys ei kuitenkaan synny tuskattomasti, sillä jonkinasteinen roolihajannus tai epävarmuus on kehitykselle välttämätöntä. (Dunderfelt 2011, 237.)

Tämän kehitysvaiheen perusvoima on Eriksonin mukaan uskollisuus; läheiset suhteet pystytään säilyttämään väistämättömissä arvojärjestelmien kiistoissa tai epäselvyyksissä. Uskollisuuden toinen puoli on syrjäytyminen. Se tarkoittaa uskollisuudesta luopumista vaarantai riitojen uhatessa. (Dunderfelt 2011, 237.)

Tässä nuoruusiän kehitysvaiheessa yhdistyvät aikaisempien vaiheiden kokemukset. Aikuisuudelle rakennetaan perustaa. Kuka minä olen? Ulkonäkö muuttuu. Riippuvuus vahvemmista siirtyy ystäviin ja itsekritiikki lisääntyy. Älyllinen suoriutuskyky kasvaa. Psykososiaaliset taidot romahtavat. Kyky minän yhdentymiseen kasvaa ja lisää käsitteellisen ajattelun kykyä. Havaitaan miesten ja naisten väliset erilaiset säännöt. Kehitysvaiheen haasteena on mielestäni löytää voimavarat sosioemotionaalisesta kuopasta nousemiseen ja jatkaa kehittymistä. Uhkana on roolien hajaantuminen, jos kehitystehtävät eivät jäsenny selkeästi.

Varhainen aikuisuus

Varhaisen aikuisuuden kehitystehtävänä on läheisyys ja solidaarisuus, jonka vastakohtanaan eristäytyminen. Voimana on rakkaus ja vastakohtana asioiden sulkeminen pois.

Läheisyys saattaa olla rakkautta, mutta myös vahvaa yhteenkuuluvuutta ja solidaarisuutta aatteiden, ihmisten tai ryhmien kesken. Sen vastakohta on eristäytyneisyys, joka syntyy kokemuksesta, ettei ihmistä tai joitakin hänen ominaisuuksiaan hyväksytä. Kaikilla on oikeus suojata itseään ja jokainen tarvitsee joskus eristäytymisen hetkiä. Eristetystä ja hyväksymättä jätetystä ihmisestä voi kasvaa vihamielinen, minkä asenteen hän saattaa kohdistaa todelliseen tai kuviteltuun viholliseen. (Dunderfelt 2011, 236.)

Tässä kehitysvaiheessa etsitään omaa paikkaa, tehtävää ja ihmissuhteita. Läheiset ystävät ja parisuhde ovat tärkeitä. Tämän elämänvaiheen voima on rakkaus, joka pystyy voittamaan erilisyyden ja rakentamaan sillan yksilöiden välille. (Dunderfelt 2011, 236.)

Jokaisessa kehitysvaiheessa nuori kohtaa kriisin, jonka selvittäminen ja läpikäyminen on välttämätöntä psyykkisen kehityksen kannalta. Kehitystehtävistä selviäminen auttaa kohtaamaan uusia kriisejä seuraavissa kehitysvaiheissa. (Louhi-Lehtiö, 2008.)

Nuoren kasvu ja kehitys eivät toteudu milloinkaan täydellisesti. Nuori hienosäätää sosiaalisia tunnetaitojaan läheisissä suhteissaan ja hänellä on mahdollisuus korjaaviin kokemuksiin koko elämänsä ajan. Sosioemotionaalisia tunnetaitoja voi vahvistaa missä tahansa elämän vaiheessa, jolloin itsetuntemus ja itsehallinta lisääntyvät ja ihminen tulee tietoisemmaksi tavoistaan reagoida vuorovaikutustilanteissa. Sosiaalisten tunnetaitojen vahvistamisen avulla voi parantaa toimintatapojaan, jolloin on mahdollista luopua tarpeettomista puolustuskeinoista. (Louhi-Lehtiö, 2008.)

3.2 Tunneäly

Ohjaustyön tavoitteena on vahvistaa sosiaalisia tunnetaitoja, kuten:

Itsetuntemus niin että ohjattava tunnistaa omat tunteensa, hänellä on todellisuuden mukainen käsitys omista kyvyistään ja niihin perustava itseluottamus sekä että hän tuntee iloa ja täytty-mystä pyrkiessään toteuttamaan itseään ja kaikkia taipumuksiaan. (Louhi-Lehtiö 2008.)

Itsehallinta, niin että ohjattava kykenee säätelemään tunteitaan niin, että ne eivät vaikeuta vaan auttavat suoriutumaan ajankohtaisista tehtävistä ja haasteista sekä että hän kykenee työskentelemään tavoitteitaan kohti tunnollisesti ilman välitöntä tyydytystä ja kestää ikätasonsa mukaisesti epäonnistumisia ja vaikeuksia. (Louhi-Lehtiö 2008.)

Sosiaalinen tilannetaja ja empatia, niin että ohjattava tunnistaa muiden tunnetiloja, pystyy asettumaan muiden asemaan ja kunnioittaa erilaisia ihmisiä ja ryhmiä sekä kykenee myönteiseen kanssakäymiseen heidän kanssaan. (Louhi-Lehtiö 2008.)

Ihmissuhdetaidot, niin että osaa ihmissuhteissaan käsitellä omia ja toisten tunteita sekä kykenee luomaan ja ylläpitämään terveitä ja palkitsevia ihmissuhteita, jotka perustuvat yhteistyöhön, voimaan vastustaa kielteistä ryhmäpainetta, kykyyn sovittaa ristiriitatilanteissa sekä halun hakea apua tarvittaessa. (Louhi-Lehtiö 2008.)

Vastuullinen päätöksenteko, niin että ohjattava tekee päätöksensä kaikkien todellisten ja asiankuuluvien seikkojen sekä todennäköisten lopputulosten arvioinnin perusteella kunnioittamalla muita ja kantamalla vastuun tekimistä päätöksistä. (Louhi-Lehtiö 2008.)

3.3 Vuorovaikutustaidot

EASEL®-in kokemuksellisia vuorovaikutusharjoituksia voidaan tehdä työmuotoon koulutetun eläintyöparin kanssa. Eläintyöparin soveltavuus ja suhde ohjaajaan testataan ennen ohjaustyön aloittamista. Eläin, yleisimmin koira tai hevonen, toimii siltana ohjattavan ja ohjaajan välillä,

ylläpitää ohjattavan huomiota ja motivaatiota sekä auttaa ohjattavaa vuorovaikutustaitojen oppimisessa. Ohjaajan ja eläintyöparin vuorovaikutus mallintaa aina molemminpuoliseen välittämiseen, kunnioitukseen ja luottamukseen perustuvaa suhdetta ja vapaaehtoisuutta. (Louhi-Lehtiö, 2008.)

Eläinavusteisen ohjauksen ajatellaan toimivan sen vuoksi, että koirat ja hevoset ovat riittävän samanlaisia herättääkseen ihmisessä myönteisiä tunteita ja halun kanssakäymiseen, mutta samalla tarpeeksi erilaisia tuntuakseen sosiaalisesti vaarattomilta. Koirien, hevosten ja ihmisten aivot ovat muovautuneet tuhansissa yhteisissä vuosissa. Biofilia-teorian mukaan ihmisellä on vahva synnynnäinen kaipuu yhteyteen luonnon kanssa, taipumus kiinnittää huomiota eläimiin ja halu ymmärtää niiden käyttäytymistä ja viestintää. (Louhi-Lehtiö, 2008.)

Eläinavusteinen EASEL® rakentuu portaittain etenevistä ohjatuista eläinavusteisista vuorovaikutusharjoituksista, joissa eläin on vapaana ja aina vapaaehtoisesti. Eläinavusteisissa harjoituksissa toiminta perustuu aina sekä ohjattavan että eläimen vapaaseen tahtoon. Niiden tarkoituksena on ohjattavan ja eläimen kohtaaminen sekä vuorovaikutussuhteen rakentaminen, joka tapahtuu ohjattavan ja eläimen ehdoilla aidon, kokonaisvaltaisen viestinnän kautta. (Louhi-Lehtiö, 2008.)

Eläintyöparin kanssa toimiminen alkaa ohjattavan ja ohjaajan välisellä keskustelulla ilman eläintä, jatkuu eläimen ohjatulla havainnoimisella ja etenee eläimeen tutustumiseen, jolloin kehitetään molemminpuoliseen kunnioittamiseen, luottamukseen ja yhteiseen kieleen perustuva suhde. Hoivaaminen tuntuu hyvältä ja vahvistaa luottamusta, jonka jälkeen tutustumisleikit onnistuvat. Tutustumisen ollessa hauskaa ja hoivan välillä vahvistaessa suhdetta tulee vapa leikki mahdolliseksi. Parhaimmillaan prosessin aikana voi kokea kaikkia Paul Ekmanin määrittelemiä onnen muotoja, joita ovat hupi, fiero (Haasteen vastaanottamisesta ja siitä selviämisestä syntyvä ilo), helpotus, jännitys, ihmettely, aistielämykset sekä levollisuus. (Louhi-Lehtiö, 2008.)

4 TUNNETAIDOT

Ihmiset tarvitsevat ihmissuhteissaan ja arjessa molemminpuoliseen kunnioitukseen ja luottamukseen perustuvia vuorovaikutussuhteita, jotta hän kokee itsensä olevansa turvassa. (Louhi-Lehtiö 2008.)

Tunnetaidot ovat kyky havaita, ilmaista ja säädellä omia tunteitaan.

Eläimen ja ihmisen välisellä herkällä tunnevuorovaikutuksella on pitkä historia. Ihminen on ollut vuosituhannet riippuvainen kyvystään tulkita ympäristönsä eläinten tunteita. Villieläinten kiihtyminen on merkinnyt usein uhkaa myös ihmiselle, ja niiden rauhallisuus on antanut meidän luvun rauhoittua. Aistimme ovat vuosituhansien aikana virittyneet havainnoimaan eläimiä – o pikkulapset ovat vaistomaisesti kiinnostuneita ympäristöstä elävistä olennoista. (Pitkänen 2008, 96.)

Luonto ja eläimet yhdessä auttavat rakentamaan motivoivan ja optimaalisen oppimisympäristön, joka on samaan aikaan kyllin turvallinen, mutta riittävän haastava. Uuden oppiminen tapahtuu ohjattujen kokemuksellisten harjoitusten kautta, esimerkiksi hevosen tai koiran kanssa työskennellessä. Eläin on aidosti läsnä tilanteessa ja reagoi ihmisen tunnetiloihin ja käyttäytymiseen sille ominaisella tavalla suorasti ja rehellisesti.

4.1 Miten tunnetaitoja opitaan

Tunteet ovat tarttuvia ja niihin altistuu samalla tavalla kuin flunssaan. Kaikissa ihmisten välisissä kohtaamisissa on mahdollista saada toiset tuntemaan olonsa joko paremmaksi tai huonommaksi. Hyvin alkanut päivä voi mennä pitkäksi aikaa ”pilalle” negatiivisesta tunnetartunnasta. Omalla käytöksellä on paljon merkitystä muiden ihmisten elämänlaatuun ja terveyteen. Jokaisella on vastuu siitä, minkälaisen tunneilmapiirin luo ympärilleen. (Goleman, 2007, 20.) Ihmisten on tärkeää osata erottaa omat tunnetilat toisilta tarttuvista tunteista, jotta he eivät omassa kehossaan kanno mukanaan toisten pahaa oloa.

Tunteiden säätely on melko monimutkainen asia, mutta esimerkiksi, Mirja Köngäksen kirjassa edetään portaittain. Tunnetaidot ovat monitasoinen taito, joita siis opetellaan portaittain. Tämä tarkoittaa sitä, että joku saattaa olla taitava tunnistamaan toisten tunteita, mutta omien tunteiden säätelyssä voi vielä olla haasteita. Ensin tarvitsee oppia varhaisia taitoja, ennen kuin voi oppia tunteiden säätelyä. Yksi tärkeimmistä tunnetaidoista on tiedostaa, että toisella ihmisellä on eri tunne kuin itsellään. (Köngäs 2019.)

Pohjimmiltaan tunnetaidoissa on kyse elämän, ihmisyyden ja itsensä tuntemisesta. Nämä taidot kehittyvät, kun ollaan vuorovaikutuksessa toisen kanssa, kun luetaan kirjaa tai vaikka katsotaan elokuvaa. Kyse on vain, että ”pohditaan kuka minä olen” ja että mitä tapahtuu, kun tulen vuorovaikutukseen toisen kanssa. Tunnetaidot ovat taito mikä kasvaa läpi koko elämän ja tullaan koko ajan hiukan taitavimmiksi.

4.2 Tunnetaidot hyvinvoinnin perustana

Tunnetaidot ovat itsetuntemuksen ja hyvän mielenterveyden perusta. Tasapainoinen ravitsemus, liikunta, lepo, uni ja vuorovaikutus ovat välttämättömyys hyvinvoinnille. Ilman näiden perusasioiden tasapainoa on miltei mahdotonta vahvistaa kaikessa elämässä tarvittavia tunnetaitoja.

Tasapaino koko lapsuuden ajan kehittyvässä itsesäätelyssä kuvataan Sainion kirjassa lapsen itsesäätelystä. Kirjassa kuvataan käytännönläheisesti, miten ihmisen aivoista ja kehosta rakentunut neurobiologinen koneisto toimii ja miksi sen tunteminen on tärkeää. Aivojen toiminnasta, oman ja toisten kehon merkkien tunnistamisesta, rauhoittumisesta ja mielen malttamisesta kerrotaan ainutlaatuisen lapsilähtöisesti. Kirjassa annetaan käytännön ohjeita hyvinvointia edistävän oppimisympäristön rakentamiseen ja itsesäätelyn vahvistamiseen päiväkotien toimintaympäristöissä. Itsesäätely on ihan vain pysähtymistä ja rauhoittumista, jossa opitaan tunnistamaan omia tunteita ja sanoittamaan niitä. Kirjassa kuvataan itsesäätelyn prosessia neljänä vaiheena: pysähdy, mieti, toteuta, arvioi. Aikuisen tuki ja läsnäolo ovat välttämättömiä arjen lapsen tunteiden säätelyn kehittymiselle. (Sainio 2020, 59-62, 105-107)

4.3 Tunnetaidot eläinavuseisesti

Jokaisessa kohtaamisessa ollaan tekemisissä myös tunnetasolla. Omien tunteiden tiedostaminen ja nimeäminen auttaa myös kasvattamaan empatiaa ja ymmärtämään toisia ja heidän tunteitaan. Nämä taidot ovat oleellinen osa toimintaamme, kun kohtaamme toisen.

Eläinavusteisessa tunnetaitovalmennuksessa pysähdytään tietoisesti tarkastelemaan ihmisen ja eläimen välistä vuorovaikutussuhdetta, sitä mitä eläin omalla käyttäytymisellään viestii sen kanssa vuorovaikutuksessa olevan ihmisen tunnetilasta, asenteista, käyttäytymisestä ja suhteen tilasta. Suhdetta tarkastelemalla tullaan tietoiseksi omista tunteista ja niiden vaikutuksesta käyttäytymiseen, vastuun merkityksestä sekä omista mahdollisuuksista tehdä erilaisia valintoja tässä hetkessä. Tavoitteena on vahvistaa omien tunnetilojen hallintaa niin, että vaikeuttamisen sijaan ne auttavat suoriutumaan kulloisistakin tehtävistä ja haasteista parhaalla mahdollisella tavalla. Eläimeltä saadun palautteen kautta ihminen tulee tietoiseksi omasta itsestään ja toiminnastaan ja oppii mukauttamaan omaa käyttäytymistään tilanteeseen sopivammaksi. Erilaisten harjoitusten ja keskustelujen kautta eläinten kanssa opittu itsehavainnointi ja oman toiminnan säätely siirtyy myös asiakkaan arkielämään ja ihmissuhteisiin. Tässä prosessissa opitaan sekä ottamaan vastuuta omasta käyttäytymisestä että huomaamaan kuinka omat tunteet, ajatukset ja toiminta vaikuttaa itseen, toisiin ja käsillä olevaan tilanteeseen kokonaisuudessaan, mikä taas heijastuu myönteisesti asiakkaan elämänhallinnan tunteeseen ja sosiaalisiin suhteisiin. Nämä pysähtymiset ovat oikeita oppimisen paikkoja, rehellisiä tilanteita vailla arvostelua ja arvottamista, mikä on ominaista ihmisten välisissä suhteissa. (Louhi-Lehtiö, 2008.)

Eläinavusteinen tunnetaitovalmennus on ystävyyden ja yhteistyösuhteen rakentamista koulutetun eläimen kanssa, sosiaalisten taitojen prosessinomaista oppimista. Eläinavusteinen työskentely perustuu yhteistyöhön, vuorovaikutukseen ja molemminpuoliseen kunnioitukseen, luottamukseen ja välittämiseen. Yhteistyösuhte edellyttää aitoa läsnäoloa ja sitä voi harjoitella erinomaisesti muiden sosiaalisten laumaeläinten kanssa. Hevoset ja koirat ovat riittävän samanlaisia houkutellakseen meitä vuorovaikutukseen, mutta riittävän erilaisia tuntuakseen sosiaalisesti vaarattomilta harjoitusvastustajilta. Vuorovaikutusharjoitukset eläinten kanssa ovat todellinen mestarikurssi; otetaan sanat pois ja treenataan sanatonta viestintää (tunneviestintää, intuitiota, intentiota, kehonkieltä), joka muodostaa 70-90% ihmistenkin välisestä viestinnästä.

5 MENETELMÄT

Opinnäytetyöni on kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus, joka on tieteellisen tutkimuksen yksi menetelmäsuuntaus. Laadullisen tutkimuksen tavoitteena on ymmärtää kohteiden ominaisuuksia, laatuja ja merkityksiä kokonaisvaltaisesta näkökulmasta. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa yritetään ymmärtää, mitä tutkitaan. Käytännössä tämä jättää usein tilaa tutkimukselle ihmisten näkemyksiä ja kokemuksia. (Jyväskylän yliopisto 2021.)

Laadullinen tutkimus on sopiva, kun olet kiinnostunut yksityiskohdista enemmän kuin laajemmasta näkemyksestä. Haluamme tutkia tilanteita mahdollisimman luonnollisesti sen sijaan, että järjestäisimme niitä etukäteen, mikä on myös identiteettimme. (Metsämuuronen 2006, 88.)

Kvalitatiivisessa tutkimuksessa tärkeää ei ole tutkittujen tapausten määrä, vaan laatu, sillä tärkeintä on analysoida aineisto mahdollisimman perusteellisesti (Eskola & Suoranta 1998, 18).

Kvalitatiivisessa tutkimuksessa yleisimmät tiedonkeruumenetelmät ovat haastattelut, kyselyt, havainnot ja erilaisiin asiakirjoihin perustuva tieto. Niitä voidaan käyttää rinnakkain tai yhdistellä eri tavoin tutkittujen resurssien ja ongelmien puitteissa (Tuomi & Sarajarvi 2009, 71). Tein opinnäytetyöni omalle yritykselleni. Opinnäytetyössäni yhdistin kahta eri menetelmää: puolistrukturoitua haastattelua ja havainnointia. Nämä myös sen takia, että toivoin täten saavani syvällisempää tietoa vastaajien perusteluista. Tavoite oli ymmärtää tunnetaitojen vaikutus eläinavusteisesti yksilöllisesti nuorten näkökulmasta.

Haastattelutavaksi päädyin puolistrukturoituun malliin, joka etenee tiettyjen teemojen mukaan. Kysymykset ovat samat kaikille, mutta vastaajat voivat vastata omin sanoin.

Puolistrukturoiduille haastatteluille on ominaista se, että tietyt haastattelun osa-alueet ovat lukittuina, mutta eivät kaikki. Tämä malli tarjoaa haastattelijalle, haastateltavalle ja tutkijalle huomattavaa joustavuutta, toisaalta haastattelussa esiin tulevat aiheet tulevat olla tarkkaan ajateltuja. Teemoja voidaan määrittää muuttamalla teoreettiset käsitteet haastatteluteemoiksi (Eskola & Välimäki 2010, 27).

Tarkoituksena oli haastatella nuoria, mutta he kokivat asian liian henkilökohtaiseksi tai ihan vain vaikeaksi sen hetkisen elämäntilanteen takia. Eettisyyden näkökulmasta kysyin nuorilta, jos heille sopisi, että kirjoitan heidän ohjauksensa aikana tulleet havainnoinnit ylös ja käyttäisin niitä opinnäytetyöhöni. Nuori saisi halutessa lukea muistiinpanoni. Tämä sopi vallan mainiosti ja tyydyin siis nuorten kohdalla omiin havainnointeihini ja keskusteluihin heidän vierailujen aikana.

Havainnointi on tiedonhankintamenetelmä, jossa tutkittavasta ilmiöstä kerätään tietoa seuraamalla ja tekemällä havaintoja (Jyväskylän yliopisto, 2015). Havainnot antavat suoraa tietoa siitä, miten toiminta tapahtuu. Apple Tree Ranchin toiminta näkyy siis suoraan ilman välikäsiä.

Ohjauksissa keskityin siis nuorten kehon kieleen ja hienovaraisiin vihjeisiin. Käytännön tasolla havainnoin niin, että päätin etukäteen keskittyä pääasiassa nuorien ilmeisiin, eleisiin ja yleiseen tilanteeseen eläinten kanssa. Tarkkailin ilmeitä, kuten hymyilivätkö he tai olivatko he pelon tai inhon merkkejä. Tarkoitukseni ei ollut niinkään keskittyä nuoren puheeseen, mutta yritin huomioida mitä hän saattaisi sanoa eläimelle. Miten he lähestyvät eläintä? Mikä heidän tunnetilansa on minun kanssani?

Haastatteluun kohteeksi valitsin kolme eläinavusteisen tunnetyön ammattilaista. Halusin käyttää asiantuntijoiden mielipiteitä saadakseni tietoon perustuvia näkemyksiä tunnetaidoista eläinavusteisesti. Kaikki kolme olivat minulle ennestään tuttuja. Arvostin heidän työtään kovasti ja uskoin että heillä olisi minulle paljon annettavaa kehityksen kannalta. Soitin henkilöille

ensin ja kerroin päättötyöstäni. Sanoin että voisivat rauhassa harkita asiaa ja olla minuun yhteydessä. Kaikki kolme olivat kuitenkin heti käytettävissä haastatteluihin eikä tarvinneet pohjimisaikaa. Kerroin lähettäväni sopimuksen sekä kysymykset seuraavalla viikolla. Kysymykset lähtivät, eikä vastauksia tarvinnut odotella pitkään.

Muotoilin kysymykset niin että siitä olisi juuri tietoa työskentelyn huolista ja mitä minäkin voisin toiminnassani kehittää.

Soitin ensin valituille henkilöille ja kerroin opiskelustani ja että halusin haastatella heitä. Annoin heidän aikaansa miettiä halusta ryhtyä haastateltavaksi ja kerroin palaavani asiaan parin päivän sisällä. Kaikki kolme haastateltavaa kertoivat vastaavansa mielellään kysymyksiini ja niin minä lähetin kysymykset sähköpostitse ja pyysin vastauksia parin viikon sisällä. Vastauksen tultua, aloitin materiaalapohjaisen sisältöanalyysin, jonka tarkoituksena on saada tekstiaineistosta esille tekstissä esiintyvät merkitykset. Tutkittavasta asiasta pyritään saamaan esiin tiivistetty ja yleistävä kuvaus ilman, että aineiston informaatioarvoa menetetään. Aloin etsiä yhtäläisyyksiä, eroja ja muuta nostamisen arvoisia asioita eläinaputoiminnasta ja sen kehittämisestä.

Eettiset näkökulmat liittyvät pääasiassa aineiston keruumenetelmiin. Opinnäytetyön kaikissa vaiheissa lähtökohta perustu tutkimukseen osallistuneiden luottamukseen ja anonymiteettiin. Näistä syistä ja nimettömyyden säilyttämiseksi en ilmoita työssäni havaittujen tai haastateltujen sukupuolta, ikää tai sijaintia. Vastaajien yksityisyyttä on pyritty suojaamaan kaikin tavoin. Osallistujille korostettiin vapaaehtoisuutta, kysymysten ohittamista ja mahdollisuutta haastattelujen peruuttamiseen.

Eettinen pohdinta aineistojen käytössä ei ole kuitenkaan vain lakiin perustuvaa, vaan kaikki eettisyys on ennen kaikkea omiin ja yrityksen arvoihin liittyvää heijastusta. Kysymys on yksinkertaisuudessa mikä tuntuu oikealta ja mikä väärältä. Myös koska haastateltavat olivat tuttuja, niin yritin kiinnittää eettisyyteen ja anonymiteettiin erityisesti huomiota. Onnistuin omasta mielestäni oikein hyvin.

6 ANALYYSI

Haastattelukysymysten analysointi on tärkeä osa haastatteluprosessia, sillä se auttaa ymmärtämään haastattelun tarkoituksen ja varmistaa, että haastattelukysymykset ovat tehokkaita ja sopivia. Analyysi auttaa myös havaitsemaan kysymyksissä olevat puutteet ja epäjohtonmukaisuudet.

Analysointiprosessin ensimmäinen vaihe on kysymysten luokittelu. Kysymykset voidaan jakaa eri luokkiin, kuten avoimiin kysymyksiin, suljettuihin kysymyksiin, käsitekysymyksiin, tilanekysymyksiin jne. Tämän jälkeen kysymyksiä voidaan arvioida niiden merkityksellisyyden ja pätevyyden kannalta.

Analyysin toisessa vaiheessa kysymyksiä arvioidaan vastausten perusteella. Näin voidaan havaita vastausten puutteet ja epäjohtonmukaisuudet ja varmistaa, että vastaukset ovat merkityksellisiä ja tehokkaita.

Analyysin kolmannessa vaiheessa kysymyksiä arvioidaan haastattelun tarkoituksen perusteella. Näin voitiin varmistaa, että haastattelukysymykset tukivat haastattelun tavoitteita ja edistivät haluttujen tulosten saavuttamista.

Luin vastauksia useaan kertaan, vertailin ja tulkitsin useita kertoja. Koin tärkeäksi pitää punaisena lankana toiminnan kehittämistä ja pyrin vetämään selkeän rajan sen suhteen.

Koin että haastattelut ja havainnointi ovat tärkeitä menetelmiä ja juuri minulle sopivia. Kun haastattelua ja havainnointia käytetään yhdessä, niin saadaan sekä syvällistä tietoa että esimerkkejä nuorten käyttäytymiseen. Vaikka minua harmitti, että nuorten varsinaiset haastattelut eivät onnistuneet, niin uskon että havainnoinnilla sain ehkä jopa enemmän irti. Yhtenäinen havainto oli, että kaikki nuoret olivat levollisia koko ohjauksen aikana ja osasivat sanoittaa (joko minulle tai eläimelle) senhetkisen tunteen.

6.1 Eläinten mahdollistaminen ja nuorten tukeminen tunnetaidoissa

Haastatteluissa nousi esiin, mitä karvaiset työparit eläinavusteisen työn ammattilaisten mielestään mahdollistavat tai miten tukevat nuorten tunnetaitoja. Eläinten uskotaan lähinnä auttavan ihmissuhteiden rakentamisessa tilanteissa, joissa asiakkaiden luottamusta on vaikea saada. Sen lisäksi karvaiset työparit mahdollistavat enemmän ”tässä ja nyt – hetkiä” kuin esimerkiksi perinteisessä psykoterapeuttisessa työssään. Eläimet ovat hetkessä ja luovat vuorovaikutuksessaan hetkiä ja tunteita, joita ei muuten osaisi suunnitella. Näin nuorten on helpompi tunnistaa piilossa olevat tunteensa. Eläimet tukevat tunnetaitoja omalla rehellisyydellään. Heidän ei tarvitse miellyttää tai totella, mutta he voivat ilmaista todellisia tunteitaan. Voit luottaa heidän hellyyteensä, rakkauteen ja ystävyyteen myös, kun he näyttävät etteivät halua olla lähellä tai leikkiä. Joten nuori oppii myös hyväksymään ja kokemaan oman pettymyksen tai vihan, jota saattaa syntyä. Eläin tunnistaa nuoren olotilan mikä lisää sekä nuoren että terapeutin ymmärrystä erilaisiin toimintatapoihin. Olen myös itse havainnoinut, että eläimen lisäksi ympäristöllä on suuri merkitys. Luontoympäristö rauhoittaa, ja auttaa harjoittelemaan tietoista yhteyttä itseensä, nykyhetkessä elämiseen, kehoon ja mieleen. Eläintyöparien kanssa työskennellessä nuoret oppivat olemaan tietoisia itsestään ja muista sekä palauttamaan yhteys suhteiden katketessa. Myöhemmissä harjoituksissa, kun taito paranee, nuoret harjoittelevat vuorovaikutustaitojaan pitäen samalla silmällä muita lauman jäseniä ympärillään tai työskennellessään eläimen kanssa seikkailupoluilla.

Nuori kohtaa jo hänelle tutun hevosen. Lähestyy häntä ja pysähtyy noin neljän metrin etäisyydelle; he kohtaavat toisensa kunnioittavasti. Nuori odottaa ja vetää pari syvää hengähdystä ja hevonen lähestyy. Nuori kokee tulleen kohdatuksi ja sanoo että on turvallinen olo ja osoittaa kohtaa vatsassa. (Olemme harjoitelleet tunnistamaan tunne kehossa). Pari päivää myöhemmin kyseinen nuori istuu raitiovaunussa, jonne nousee kerralla suuri ihmisjoukko. Samanlainen tilanne olisi ennen aiheuttanut nuorella paniikkihäiriön, mutta hän hengitti kehossa turvalliseen oloon ja tunsikin olevansa hevosen edessä ja koki aivan saman turvallisuuden tunteen

6.2 Eläinavusteisen työn tulevaisuus

Eläinavusteisen toiminnan työntekijöitä alkaa olla monenlaista ja valinnanvaraa riittää. Minulle kaikki haastateltavat oli itselleni jo entuudestaan tuttuja. He valikoituivat kuitenkin vanhan osaamisensa ja pitkän työuran perusteella. Arvostan heidän kaikkien työtään kovasti. Mietin tosin pitkään, että onko hyvä tai huono asia, että haastateltavat ovat tuttuja ja jopa ystäviä, mutta koin että he vastaisivat rehellisesti. Alan konkareita on erittäin vähän ja tämä oli kuitenkin suurin syy heidän valintaansa. Ajattelin myös, että olisi oleellista, että henkilöt, joilta tietoa kerätään, omaavat kokemusta tutkittavasta asiasta ja tietävät eläinavusteisesta tunnetaitotyöskentelystä mahdollisimman paljon.

Haastattelussa nousi esiin, kuinka pitkään on tehnyt eläinavusteista työtä ja minkälaisilla karvaisilla työpareilla. Olin valinnut haastateltavat heidän pitkän uransa perusteella mutta halusin myös erilaisten eläinten kanssa työskenteleviä. Koirat ja hevoset olivat yleisimpiä, mutta kolmas harjoittaa työtä myös lampailla ja aikoinaan papukaijalla. Oli sitten yksi eläin tai kokonainen lauma, niin koen itse tärkeäksi, että eläin valitsee kuitenkin itse kenen kanssa mitäkin tekevät. Meillä, alkukeskustelun ja tapaamiskerran toiveiden ja tavoitteiden määrittelyn jälkeen lähdemme moikkaamaan laumaa ja kysymään, kuka tai ketkä haluaisivat lähteä meidän mukaamme.

Haastateltavat kokivat että, eläinavusteiselta toiminnalta tarvittaisiin lähitulevaisuudessa ja tässä nousi vahvasti yleisen koulutuksen lisäksi pohdintoja eettisyydestä, että miten eläin voi olla itsekin turvallisesti työparina. Eläintä ei milloinkaan käytetä työssä vaan eläin toimii työparina! Näin kunnioitetaan hänen osuuttansa työssä ja työn arvopohja on mallillaan.

7 YHTEENVETO

Asetin opinnäytetyöni selvittämään tunnepohjaisen eläinavusteisen toiminnan yleistä tasoa ja miten voisi kehittää Apple Tree Ranchin toimintaa. Eläinavusteisen tunnetaitotyöskentelyn ydinkäsite ja toiminta käytännön tasolla ei ollut vaikea selittää sillä oma pitkä alan kokemus auttoi ymmärtämään ja lisäksi kirjallista aineistoa löytyi jonkin verran. Myös oma käsitys eläimistä ja niiden vaikutuksesta ihmisen toimintaan auttoi minua sisäistämään materiaalin. Kuten haastattelussakin tuli ilmi, ja omat havainnoinnit ovat tuoneet esiin niin eläinavusteisella toiminnalla on suuri merkitys nuorten tunnekasvatuksessa.

Eläinavusteisen tunnetaitotyöskentelyn yleisestä luonteesta on selvää, että perusideana on tunnistaa omia tunteita ja tuottaa turvallista oloa eläinten läsnäololla. Käytännön tasolla eläinavusteinen tunnetaitotyö on usein sitä, että kun nuori kohtaa isonkin eläimen, vaikka hevosen niin hänellä on mahdollisuus saada hetken tulla nähdyksi semmoisena kuin he ovat.

Nuoren kanssa ohjauksen alkuvaiheessa saatoin ilmaista tunteita sanallisesti ja auttaa häntä tunnistamaan ne. Ajan mittaan nuorella on kuitenkin suurempi rooli tunteidensa ilmaisemisessa. Tämä johtuu siitä, että vieras ihminen ei välttämättä tiedä, miltä toisesta ihmisestä tuntuu, ja minä selitän, että vaikka ulkopuolelta näyttäisi siltä, että nuori toimii oikein, hevonen ei välttämättä reagoi odotetulla tavalla. Tässä tapauksessa nuori havaitsee usein, että hänen sisäinen minänsä oli erilainen kuin mitä hän näki ulospäin. Heidän kokemuksensa mukaan asioista ja tilanteista ääneen puhuminen hevosen kanssa auttaa vahvistamaan ja kertomaan tunteistaan.

Kokemukseni mukaan onnistumisen kokemukset Apple Tree Ranchilla antaa nuorelle varmuuden siitä, että hän voisi menestyä muuallakin. Onnistuminen esimerkiksi hevosten parissa synnyttää itseluottamusta. Suhteiden rakentaminen hevosten kanssa voidaan nähdä myös korjaavana kokemuksena silloin, kun suhteet muihin ihmisiin ovat rikkoutuneet. Kun pystyy rakentamaan hyvän suhteen hevoseen, pystyy rakentamaan myös suhteita muihin.

Ei saanut varsinaisesti haastateltua nuoria, mutta keskusteluissa kävi usein ilmi, että tunnetaidot näkyivät usein arjessa tallin ulkopuolella. Näitä olivat tapahtumien muistelu ja mieleen palauttaminen, pohdinta ja itsetuntemuksen kehittäminen.

Arjessa nuoret voivat palauttaa mieleen onnistuneita kokemuksia eläinten kanssa, mikä antaa heille itseluottamusta ja varmuutta siitä, että he voivat onnistua. Usko että tunteiden sanoittaminen ohjauksissa on auttanut heitä tiedostamaan paremmin, mitä tapahtuu ja miltä heistä tuntuu. Lisääntynyt itsetuntemus auttaa nuoria myös tunnistamaan todelliset tunteensa.

Kolmen haastattelun perusteella vastauksiini on vaikeaa saada täysin yleistäviä vastauksia. Tärkeimpänä tuloksena pidetään sitä, että eläinavusteinen toiminta vaatii paljon osaamista ja tämä lisäksi jatkuvaa kehitystä lisäkoulutuksien myötä. Jotta työtä jaksaa tehdä hyvin, niin oma työn-ohjaus on ehdoton.

Eläinavusteinen toiminnan vaikuttavuus on ollut korkea ja tämän myötä monella noussut kiinnostus harjoittaa toimintaa. Liian nopea boomi on ollut minunkin huolenaiheeni jo pari vuotta ja sama huoli tuli haastatteluissa myös esiin muiden kohdalla. Arvokas vertaistuki ja auttamishalu, joka muutetaan eläinten avulla palveluiksi, joissa auttamisen ammattitaito perustuu pitkälti vain omiin kokemuksiin ja irrallisiin osaamisalueisiin. Olisi ehdottomasti huomioitava, että eläinavusteisen toiminnan ammattiharjoittajat saisivat koulutusta toiminnan ohjaukseen. Ammattitaidon parantamista olisi pidettävä tärkeänä näkökohtana. Tarvittaessa eri tutkintojen sisältö olisi saatettava ajan tasalle ja olisi kehitettävä useita uusia koulutusohjelmia. Tällä tavoin kaikkien eläinavusteista toimintaa harjoittava ammattilainen voi koulutuksen avulla osoittaa selkeästi pätevyytensä ja markkinointi on myös helpompi.

8 POHDINTA

Lähdin ammattikorkeakouluun opiskelemaan yhteisöpedagogiksi ajatuksena, että tämä olisi välietappi. Mahdollisuus jatkoon. Olin opiskellut seksuaalikasvattajaksi, joka vei mennessään, mutta seksuaaliterapeutiksi jatkaminen vaatisi ammattikorkeakoulun paperit. Yhteisöpedagogi koulutus on kuitenkin antanut minulle enemmän kuin pelkän statuksen. Se on ollut tutkimusmatka omaan ammattiminään ja on tuonut varmuutta ja vahvistusta siihen, mitä olen jo ennen tehnyt.

Valitsin opinnäytetyöni aiheeksi tunnetaidot eläinavusteisesti, koska olen kokenut menetelmän erittäin vaikuttavaksi mutta uskon myös, että on aina jatkuva tarve sisäittää tekemistä ja kehittää toimintaa. Elämme aikaa, jossa autamme toisia ja tämä on palkitsevaa, mutta se on myös tapa auttaa nuoria saamaan uusia työkaluja arkeen. Uskon, että kaikki uudenlaiset menetelmät ja tavat auttaa nuoria ovat tervetulleita.

Joskus kuulee kritiikkiä eläinavusteista ekologista hoitoa ja terapiaa koskevan tutkimusnäytön puutteesta. Monet väittävätkin, että eläinavusteisesta hoidosta ei ole riittävästi luotettavaa laajamittaista tutkimusta. Koska päättötyöni on laadullinen, se on hyvin pieni ja rajallinen. Olisi mielenkiintoista toteuttaa laajamittainen, pitkäaikainen tutkimus eläinavusteisesta hoidosta osana nuorten tunnetaitoja. Yhteistyökumppaneina voisivat olla organisaatiot, jotka tarjoavat säännöllisesti eläinavusteista toimintaa nuorille.

Opinnäytetyötä kirjoittaessa sain myös ajatuksen, että olisi mielenkiintoista tutkia, kuinka erityisnuorten vanhemmat hyötyisivät pitkäaikaisesta luonto- ja eläinavusteisesta toiminnasta. Se voisi olla esimerkiksi puolivuositainen ryhmä, joka kokoontuisi kerran tai kahdesti kuukaudessa. Tällöin ryhmä oppisi tuntemaan toisensa paremmin ja pystyisi paremmin tutkimaan hyvinvointiaan ja löytämään työkaluja siihen. Hieman pidempiä tapaamisia ryhmän alku ja loppupuolelle, jotta ryhmittelyt ja toisaalta purkaminen tapahtuisi paremmalla ajalla ja laadukkaammin. Heräsi myös ajatus, että voisi pohtia, miten vanhemman huoli myös erityisnuoren sisaruksesta vaikuttaa vanhempien omaan jaksamiseen ja hyvinvointiin ja miten hän saattaa tuntea itsensä riittämättömäksi vanhempana.

Toimin Apple Tree Ranchilla yksinyrittäjänä. Kun nuoret tulevat tilalle, niin minun päätehtävänäni on toimia vastuullisena ja luotettavana aikuisena, mentorina, apuohjaajana, oppaana,

turvallisuuden luoja, rohkaisijana ja kannustajana. Tämä vaatii, että olen läsnä, kuuntelen itseäni, olen rehellinen itselleni ja tunnen voimavarani. Koulutus on saanut nämä voimavarat taas esille ja siitä on ollut paljon hyötyä työssäni ja kyvyssäni reagoida. Nuoret voivat jälleen saada uusia kokemuksia ja työkaluja ymmärtää itseään ja tunteitaan ja kasvaa omana itsenään.

Uskon vakaasti tunnetaitojen opettamiseen eläinavusteisen toiminnan avulla. Haluan työssäni tuoda esiin yhteyksiä ja ymmärryksiä, jotka eivät aina tarvitse sanoja. Haluan myös tukea nuoria heidän elämässään monin eri tavoin. Uskon myös, että murrosikä ja sen mukanaan tuoma myllerrys on hyvä aika käyttää eläinavusteista toimintaa, joka auttaa nuoria selvittämään itseään, itseluottamustaan ja sitä, mitä he haluavat.

Loppujen lopuksi kaikki eläinten parissa työskentelevät ammattilaiset toimivat omista lähtökohdistaan oman eläimensä kanssa. Opinnäytetyötä kirjoitettaessa vahvistui ymmärrys siitä, että "eläinavusteisella tunnekasvatuksella" ei ole vain yhtä ainoaa toimintatapaa. Ei edes saman eläinlajin kanssa tekemisissä olevien. Yleisimmät eläimet, koirat ja hevoset tarjoavat monia erilaisia toimintamalleja ammattilaisille ja tulokulmia nuorille. Loppujen lopuksi se, millainen eläinavusteisuutta ammatillinen harjoittaa ja kuinka paljon eläimen kanssa tehdään, riippuu ennen kaikkea asiakkaasta ja hänen tarpeistaan. Lisäksi eläinavusteisen ammattilaisen toimintaa ohjaa hänen mahdollinen lisäkoulutuksensa.

Pohdin, että myös että opinnäytetyölläni oli pohjimmiltaan kyse eläinavusteisen tunnetaitojen näkyvyydestä tai paremmin sanottuna sen puutteesta. Tämä tuli haastattelujen vastauksissa esiin ja vahvisti myös omaa kokemustani. Yksi suuri oppi, jonka otan tästä tutkimuksesta, on tehostaa oman osaamiseni markkinointia, minkä koen omana suurena heikkoutena. Koen kyllä ylpeyttä omasta osaamisestani ja ymmärrän työni arvon, mutten osaa tuoda sitä tarpeeksi selkeästi esiin muille. Tähän vaikuttaa varmasti myös se, ettei eläinavusteinen toiminta on Suomessa vielä suhteellisen nuori ala.

Opinnäytetyö oli merkittävä itselleni ja yritykselleni. Koen että ammatillisten taitojeni kehittyminen on saanut minut entistä tietoisemmaksi ihmisten ja arvojeni ymmärtämisen tärkeydestä asiakastyöskentelyssä. Kun aiheet ja toiminnot ovat tärkeitä ja kiinnostavia ohjaajalle, asiakkaat huomaavat sen. Muiden ammattilaisten haastattelu on inspiroinut omaa työtäni, sillä vaikka he tekevät samaa työtä kuin minä, he osaavat nähdä asioita monesta eri näkökulmasta. Tämä opettaa myös arvioimaan työni laatua, tulosta ja vaikutuksia.

Tie on ollut mutkikas ja ajoittain stressaava ja yksinäinenkin, mutta silti monessa mielessä pal-kitseva. Tämän opinnäytetyön ja koulutuksen kautta olen löytänyt enemmän rohkeutta seistä selkäsuorana, mutta samalla nöyränä uusien nuorten kanssa, antaen aikaa turvallisuuden tun-teelle ja vuorovaikutukselle. Tämä on antanut uutta potkua työhöni sekä tukenut matkaani seu-raaviin koulutuksiin. Päätaivoitteena oli kehittää toimintaa, mitä tietysti tein, mutta mielestäni suurin voitto tämän työn ja kirjoittamisen kautta oli ymmärtää, että kyse ei ole kasvusta ja muu-toksesta, vaan enemmänkin siitä, että löytää jotain tuttua ja tekee sen näkyväksi.

LÄHTEET

- Aarnio, Helena 1999. Dialogia etsimässä : opettajaopiskelijoiden dialogin kehittyminen tieto- ja viestintätekniistä ympäristöä varten. Viitattu 12.04.2023. https://www.edu.helsinki.fi/svy/kvali/dialogi/mat/oppim_dialogi_vaitos.pdf
- Apple Tree Ranch. Viitattu 19.04.2023. <https://www.appletreeranch.com>
- Anttila, Eeva 2022. Ihmis- ja oppimiskäsitykset taideopetuksessa. Viitattu 14.03.2023. <https://disco.teak.fi/anttila/>
- Berger, Peter & Thomas Luckmann. 1994. Todellisuuden Sosiaalinen Rakentuminen: Tiedon- sosiologinen Tutkielma. Helsinki: Gaudeamus.
- Cacciatore, Raisa 2010. Aggression portaat. Opetushallitus
- Deutsche Tierschutzverbund. Viitattu 19.04.2023. https://www.tierschutzbund.de/fileadmin/user_upload/Downloads/Broschueren/Tiergestuetzte_Interventionen.pdf.
- Dunderfelt Tony, 2011. Elämänkaaripsykologia. Helsinki. WSOY pro OY
- Eskola, J. & Vastamäki, J. 2007. Teemahaastattelu: opit ja opetukset. Teoksessa (toim.) Aaltola, J. & Valli, R. Ikkunoita tutkimusmetodeihin. Metodien valinta ja aineistonkeruu: vinkkejä aloittelevalle tutkijalle. Jyväskylä: PS-Kustannus, 25–43.
- European Society for Animal Assisted Therapy, 2023. Viitattu 23.02.2023. <https://www.esaat.org/>
- Fine, Aubrey 2001. Handbook on Animal – Assisted Therapy. Academic Press
- Goleman, Daniel 2008. Soziale Intelligenz. Knaur DE
- Hautamäki, Lotta & Ramadan, Farid & Ranta, Paula & Haapala, Eija & Suomela-Markkanen, Tiina 2018. Eläinavusteinen terapia / Katsomus tutkimuskirjallisuuteen ja toimintaan Suomessa. Viitattu 27.03.2023. <https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/236987/Tyopapereita140.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Heiskanen, Siru 2016. Viitattu 02.03.2023. <https://www.naava.io/fi/editorial/biofilia-rakkautemme-luontoon>

- Ikäheimo, Kaija 2013. Karvaterapiaa; Eläinavusteinen työskentely Suomessa. Solution Models House
- Jyväskylän yliopisto. Havainnointi eli observointi 2015. Viitattu 09.05.2023. <https://koppa.jyu.fi/avoimet/hum/menetelmapolkuja/menetelmapolku/aineistonhankintamenetelmat/havainnointi-eli-observointi-osallistuminen-ja-kenttatyo>
- Järvinen, Inga & Luhtaniemi, Tuula 2013. Ratkaisukeskeinen työyhteisösovittelu. Työterveyslaitos
- Kahilaniemi, Eeva. 2016. Eläinavusteinen interventio. Asiakkaan toiminnallisuuden tukeminen koira-avusteisin menetelmin. Tampere: Viestipaino Oy.
- Karppinen, Seppo 2007. Seikkaillen elämyksiä : seikkailukasvatuksen teoriaa ja sovelluksia. Lapin yliopistokustannus
- Kruger, Katherine & Serpell, James 2010. Animal Assisted interventions in mental health. Viitattu 15.03.2023. Academic Press
- Köngäs, Mirja 2019. Tunneäly varhaiskasvatuksessa. PS-Kustannus
- Louhi-Lehtiö, Mari 2008. Easel-Training koulutusmateriaali
- Pitkänen, Anna-Kaisa 2008. Hevosvoimia. Saarijärven Offset Oy
- Peavy, Vancy 2006. Sosiodynaamisen ohjauksen opas. Psykologian Kustannus Oy
- Pennanen, Leena 2018. Center For Mindfulness Finland. Viitattu 02.03.2023. <https://mindfulness.fi/mindfulness-hyodyt/mindfulness-mbsr-leena-pennanen>
- Rauhala, Lauri 1992. Humanistinen psykologia. Helsinki: Yliopistopaino.
- Ryan, Richard & Deci, Edward 2000. Itsemääräämisteoria ja sisäisen motivaation, sosiaalisen kehityksen ja hyvinvoinnin edistäminen. American Psychologists. <http://dx.doi.org/10.1037/0003-066X.55.1.68>
- Sainio, Tarja 2020. Näin tuet lapsen itsesäätelyä. PS-Kustannus
- Sheldrake, Rupert 2007. Der siebte Sinn der Tiere. S.Fischer Verlag GmbH

LIITTEET

KYSYMYKSIÄ OHJAAJILLE:

- 1.Miten pitkään olet tehnyt eläinavusteista työtä nuorten kanssa ja mitä eläimiä sinulla on työpareina?
- 2.Mitä karvaiset työparit mahdollistavat tai miten ne tukevat nuorten tunnetaitoja?
- 3.Mitä koet, että eläinavusteiselta toiminnalta tarvittaisiin lähitulevaisuudessa?
- 4.Ideoitu ja ajatuksia?